

ОСОБЛИВОСТІ МОДЕЛЕЙ РОЗВИТКУ БАНКІВСЬКИХ СИСТЕМ

Бутенко В.В.

кандидат економічних наук, доцент кафедри економіки та моделювання
ринкових відносин

Дондич М.В.

студентка 5 курсу, напрямку підготовки «фінанси і кредит»
Одеський національний університет імені І.І.Мечникова
м. Одеса, Україна

Банківська система будь-якої країни сформувалася в результаті розвитку національної економіки, в даний час вона стала центром економічного механізму і взаємодіє з усіма галузями економіки, з населенням, органами державної влади, надаючи на них певним чином впливати. Ефективне функціонування банківської системи є каталізатором загального розвитку національної економіки.

У країнах з розвиненою ринковою економікою склалися різні моделі банківських систем. Вони відрізняються характером взаємовідносин банків з корпоративним сектором економіки, ступенем спеціалізації кредитних організацій.

За характером взаємовідносин банків з промисловістю розрізняють дві моделі: відкритого ринку і корпоративного регулювання. За першої моделі між

банками і корпораціями немає тісних і стійких зв'язків. Корпорації можуть користуватися банківськими послугами одночасно в декількох банках. Останні не надають переваги економічним суб'єктам за принципом "наш клієнт". Пільги можливі для тих позичальників, які забезпечать найбільш вигідне і менш ризиковане використання банківського кредиту. Така модель сформувалася в США, де не практикується встановлення тісних і ексклюзивних економічних взаємовідносин банків з промисловістю.

Для моделі корпоративного регулювання, навпаки, характерна наявність тісних, стійких зв'язків між банками і корпораціями. Банки можуть виступати і як прямі акціонери підприємств, і як депозитарії акцій дрібних акціонерів, які передають банкам ще і право свого голосу. Це підвищує роль банків у створенні і діяльності корпорацій, в підтримці їх фінансової стійкості. Така модель банківської системи склалася в Німеччині і Японії.

За рівнем спеціалізації розрізняють універсальну і спеціалізовану моделі банківської системи. При спеціалізованій моделі, яка склалася в США, Канаді, Японії, банкам до недавнього часу було заборонено одночасно займатися короткостроковим кредитуванням і довгостроковим інвестуванням капіталів. Операції з корпоративними цінними паперами в таких банківських системах виробляють спеціалізовані інвестиційні банки. Для подолання зазначених обмежень в цих країнах активно створюються банківські холдинги, які здійснюють операції як на кредитному ринку, так і на ринку капіталів.

У країнах Європи (наприклад в Німеччині, Швейцарії) отримала розвиток універсальна модель банківської системи, яка припускає в діяльності банків поєднання короткострокового кредитування з інвестиціями в корпоративні цінні папери. Через такі банки в цих країнах проходить значний оборот фондових цінностей, перш за все це стосується розміщення цінних паперів приватних корпорацій. Однак це не означає, що універсальні банки підміняють собою фондову біржу.

В даний час основною моделлю організації європейських банків є універсальний банк, який здійснює всі види банківських операцій, включаючи операції з цінними паперами. Універсальність кредитних організацій означає, що будь-яка з них, маючи в своєму розпорядженні необхідними засобами, може отримати дозвіл на проведення всіх видів операцій, які відповідають їх статусу. Крім того, кредитні організації мають повне право вільно у виборі клієнтури, об'єктів і форм своєї діяльності.

На сьогодні відбуваються процеси зближення різних моделей банківських систем, що зумовлено такими явищами, як глобалізація і дерегулювання. Перше з них може бути охарактеризоване як вихід економічних і політичних процесів за національні кордони і формування єдиного економічного і політичного простору. У банківській сфері глобалізація супроводжується дерегуляцією банківської діяльності та лібералізацією фінансових ринків.

Дерегулювання банківської сфери виражається в ліквідації інституційних розмежувань між різними видами банківської і - в ширшому сенсі фінансової діяльності: комерційної, інвестиційної, страхової і т.п. В результаті банки змушені конкурувати одночасно на багатьох сегментах фінансового ринку, причому не тільки один з одним, але і з іншими фінансовими організаціями: страховими, фінансовими компаніями, інвестиційними фондами та ін.

Глобалізація нерозривно пов'язана зі значним прогресом в інформаційних технологіях, саме завдяки їм вона і придбала настільки широкого розмаху і

високі темпи розвитку. Постійне вдосконалення в області інформаційних технологій відкриває все нові і нові можливості їх застосування в банківській галузі. Вони в повному розумінні слова долають простір і час, відкриваючи банкам цілодобовий вихід на будь-які географічні ринки. Але при цьому традиційні конкурентні переваги банків - тісні довготривалі контакти з клієнтами і розвинена філіальна мережа - втрачають своє значення. Нове покоління клієнтів охочіше користується послугами Інтернет-банкінгу, ніж традиційними каналами, наданими філіальною мережею. Сучасні мультимедійні засоби в змозі забезпечити віртуальне інтерактивне спілкування банку з клієнтом, яке повністю замінює особисте в філії. Нові технології скорочують інформаційну асиметрію, підвищують ступінь прозорості ринку, роблять більш доступною інформацію про клієнтів, в результаті чого банки втрачають переваги ексклюзивних партнерів підприємств. Ці процеси тягнуть за собою стирання кордонів між моделями відкритого ринку і корпоративного регулювання, відбувається взаємопроникнення зовнішнього і внутрішнього корпоративного контролю.

Таким чином, на розвиток національних банківських систем в даний час найбільший вплив надають глобалізація і розвиток інформаційних технологій. Однак вплив цих двох факторів носить суперечливий характер: з одного боку, вони відкривають перед банками нові можливості, а з іншого - посилюють тиск і з боку старих, традиційних, і з боку нових конкурентів, вимагають нестандартних, швидких рішень, які зачіпають стратегію їх розвитку.

Література:

1. Банківська енциклопедія / С. Г. Арбузов, Ю. В. Колобов, В. І. Міщенко и др. – К. : Центр наукових досліджень Національного банку України : Знання, 2011. – 504 с.

2. Д'яконова І. І. Дослідження сучасних процесів М&А в міжнародній банківській справі / І. І. Д'яконова, Я. О. Костюченко // Фінансова кредитна діяльність: проблеми теорії та практики. – 2011. – № 1(10). – С. 18–26.

3. Петров А. О. Розвиток міжнародного банківського бізнесу в умовах глобалізації / А. О. Петров // Проблемы развития внешнеэкономических связей и привлечения иностранных инвестиций: региональный аспект. – 2009. – № 1. – С. 896–900.